

Göteborgs Stad
Utbildning

Sara Hjelm
Stöd och servicekontoret
Tel. 031-367 00 11

Lugna gatan på Angeredsgymnasiet

Utvärderingsrapport

2006-03-30

Bakgrund	3
Metoder och material.....	4
Upphandlingsavtalet	5
Organisationen Lugna gatan.....	6
Situationen före april 2005 och under första delen av hösten 2005....	7
Lugna gatan på Angeredsgymnasiet	9
Elevernas synpunkter	11
Personalens synpunkter	12
Angeredspolisens synpunkter.....	13
Sammanfattning och slutsatser.....	14
Anlitade hemsidor	15
Diarieförda handlingar	15

Bakgrund

Angeredsgymnasiet har under en följd av år haft ett vikande sökandetryck och skolan har gradvis utvecklats från att vara en stor skola för regionen, som erbjöd samtliga nationella program, till att bli en skola med en del bestående av några eftertraktade, och i Göteborg unika, utbildningsvägar och en andra del med tre nationella program där konkurrensen om platserna varit så gott som obefintlig och intagningspoängen därför mycket låga. 2003 och 2004 var det möjligt att börja på vissa program med godkänt betyg i endast svenska och matematik från grundskolan.

Till slut var situationen sådan att alternativen var nedläggning eller en radikal förändring av skolans inre organisation och utbud. Beslutet blev en nystart då man tog kontakt med Fryshuset i Stockholm och efter samma modell som där erbjöds inför hösten 2005 ”Passionsgymnasium” inom de tre nationella programmen – tematiskt, problembaserat lärande i mindre basgrupper och med en av elva olika specialintressen eller ”passioner” som individuellt tillval. Passionerna är de samma som på Fryshusets gymnasium: Fotboll, Ridning, Skejt, Boxning, Dans, Business, Fitness- mode, Författare, Gamer, Juridik och Media Live.

För att snarast försöka komma tillrätta med också den bristfälliga psykosociala arbetsmiljön för elever och personal träffade Angeredsgymnasiet en överenskommelse med Fryshuset om inhyrning av två skolvårdar från Fryshusets underorganisation Lugna gatan under slutet av vårterminen 2005. Detta inför en eventuell långsiktig och mer omfattande upphandling från Utbildningsförvaltningens sida längre fram. Lugna gatan hade precis startat en undergrupp i Göteborg och Lugna gatan vårdar fanns redan i Biskopsgården där stadsdelsförvaltningen, Västtrafik och Bostadsbolaget tillsammans anlitar sju vårdar med placering vid Ryaskolan, inom kollektivtrafiken och i Bostadsbolagets områden.

Det ramavtal om tio Lugna gatan vårdar som slutligen slöts i början av november mellan KFUM Söder Fryshuset och Göteborgs Stad Utbildning, föregicks av en rad fackliga förhandlingar av olika slag (se förteckning) där SKTF och Kommunal förklarade sig oeniga med arbetsgivaren och hänvisade till att arbetstillfällena för väl så kvalificerade, arbetslösa och eventuellt övertaliga medlemmar istället gick till inhyrda konsulter. Slutligen enades parterna om att godkänna ramavtalet och ett första avrop av två skolvårdar vid Angeredsgymnasiet. Detta under förutsättning att en skriftlig utvärdering av verksamheten tillställdes parterna innan ytterligare avrop av ramen gjordes.

Metoder och material

Den undersökning som ligger till grund för utvärderingen genomfördes under mars 2006, huvudsakligen i form av en rad längre intervjuer. Övrigt material är de inblandade organisationernas hemsidor, protokoll från samverkan på olika nivå och MBL förhandlingar, skolans handlingsplan för god psykosocial arbetsmiljö med tillhörande lathund och en sammanställning över olika typer av incidenter under perioden oktober till och med december 2005 - sammanställd verksamhetschefen i samband med arbetet med handlingsplanen.

Rapporten återger i huvudsak de subjektiva bilder av händelseförlopp och resultat som de intervjuade givit. Sammanlagt intervjuades 34 personer, de flesta i enskilda intervjuer med en längd av i genomsnitt en timma vardera, men i tre fall, för lokalvårdare, skolmatsalspersonal och tre av eleverna, i form av längre gruppsamtal. Intervjuerna inleddes med en presentation av bakgrunden till utvärderingen och en försäkran att anteckningarna i och för sig skulle renskrivas, men inte publiceras och att citat kunde komma att hamna i den slutgiltiga texten, men inga känsliga eller utlämnande uppgifter. Samtliga fick en rekapitulation av intervjuanteckningarna i slutet av samtalet och tillfälle att rätta eller lägga till uppgifter.

De intervjuade fördelar sig enligt följande:

- 28 personer representerar skolans elever och personal: Sex elever varav en representant för elevrådet och en för Lugna gatans skolgrupp, fyra lärare inklusive de två skyddsombuden för LR och LF, tre representanter för skolledningen – två rektorer och verksamhetschefen, tillsynsman, kurator, skolsekreterare, fem lokalvårdare och sju av skolmatsalens personal inklusive arbetsledaren. Förutom ovanstående fördes kortare samtal med expeditionspersonal och ekonom.
- Tre personer representerar Lugna gatan; de två skolvårdarna och deras arbetsledare.
- Slutligen intervjuades chefen, en f.d. kommissarie och en av civilspanarna från Angeredspolisens.

De intervjuade från skolan fick berätta om, exemplifiera och jämföra situationen före 1/4 2005 och under första delen av höstterminen samma år med situationen nu. Som underlag för följdfrågor användes kravspecifikationen i anbudsfrågan och ramavtalets *Beskrivning av tjänst* för att täcka upp så många som möjligt av punkterna i dessa.

De två skolvårdarna fick berätta om sin bakgrund och kompetens, hur de arbetat på skolan, vad de upplevde som störst problem när de kom, vad de tyckte var det viktigaste de åstadkommit hittills och vad de planerade framöver. Deras arbetsledare intervjuades om Lugna gatans målsättning, samarbete och kontakter med myndigheter och organisationer, arbetsformer, och former för rekrytering, fortbildning, handledning och arbetsledning.

De tre poliserna fick ge sina allmänna intryck av situationen på Angeredsgymnasiet, tidigare och i nuläget.

Upphandlingsavtalet

Upphandlingsavtalet med Fryshuset listar de resultat man förväntar sig - en god psykosocial arbetsmiljö, högre närvaro på lektioner, mindre skadegörelse, färre stölder ur elevskåp, ökat elevinflytande, ökad trygghet och ökad trivsel.

De krav som ställs på Lugna gatans personal är relevant utbildning för uppdraget, kontinuerlig fortbildning, handledning och arbetsledning, kunskap om, kontakter med och personlig erfarenhet av målgruppen, mycket god social kompetens och mycket god förmåga att samarbeta.

Därefter listas ett antal specifika exempel på arbetsuppgifter eller förhållningssätt som i de flesta fall är en spegling av förekommande problem:

- *Knyta kontakter mellan olika elevgrupper och skapa relationer*
- *Ansvara för ordningen i korridorer, matsal och uppehållsrum*
- *Bygga upp och driva en "kamratstödande" verksamhet så att elever engagerar sig i den psykosociala miljön på skolan och tar ansvar för denna.*
- *Hålla kontakten med och stödja elevrådets arbete*
- *Tillsammans med elevråd bevaka elevernas sociala behov och driva dessa frågor*
- *Avvisa folk som inte skall vara i skolan*
- *Föregå med gott exempel och vara positiva förebilder*
- *Förebygga mobbing i enlighet med skolans handlingsplan mot mobbing*
- *Ha ordningsansvar vid skolevenemang*
- *Arbeta förebyggande mot droger*
- *Vara "brobyggare" mellan vuxna och elever på skolan*
- *Starta och driva olika aktiviteter för elever i syfte att skapa trygghet och trivsel och därmed en god atmosfär på skolan*
- *Kontrollera "skolkande" elever i korridorer och återföra eleverna till klassrummen.*
- *Finnas till hands vid speciella tillfällen i klassrum ifall lärare så önskar (ej schemalagt)*

Avslutningsvis hänvisas till värdegrunden i Skollag, Läroplaner och Gymnasieförordning och därefter kommer administrativa uppgifter om vad som gäller angående arbetstider, sjukfrånvaro, fortbildning, etc. slås fast.

Ramavtalet avslutas med de avtalsvillkor för volymer, ekonomiska mellanhavande och ansvarsfördelning mellan parterna.

Organisationen Lugna gatan

Lugna gatan är en underavdelning av stiftelsen KFUK Söder Fryshuset. I Stockholm har organisationen funnits i ett tiotal år och har idag ett hundratal anställda i Stockholm, Göteborg och Malmö. Målsättningen är *”att skapa de förutsättningar som unga människor behöver för att utveckla en positiv identitet och en roll inom ramen för samhället”*.

På organisationens hemsida finns följande beskrivning av kraven vid rekrytering:

- *Arbetslösa kvinnor och män i åldrarna 20 år och uppåt.*
- *Naturliga ledare med mycket god kännedom om den lokala förortens/stadsdelens problem.*
- *God personkännedom bland yngre i geografiskt område eller i allmänhet.*
- *Om det funnits tidigare kriminalitet ska ställningstagandet nu vara glasklart avståndstagande. Det är samhällets normer och värderingar som lärs ut.*
- *Multietnisk kompetens är önskvärt, gärna flerspråkig*

Efter introduktionsutbildning är värdarna klara att börja arbeta inom något av följande verksamhetsområden: i kollektivtrafiken, med juniorgrupper i bostadsområden, som skolvårdar på gymnasier och grundskolor, som stöttning och hjälp till unga brottsoffer, och slutligen med närvaro vid olika evenemang där stora grupper av ungdomar samlas. Organisationen, som administreras från Fryshuset i Stockholm, hyr ut sina tjänster inklusive arbetsledning/handledning och fortbildning. Arbetsgrupperna skräddarsys efter målgruppen vad gäller etnicitet och bakgrund, men också för att representera så stor spännvidd som möjligt av erfarenheter och kontaktnät. T.ex. representerar skolvårdarna på Angredsgymnasiet helt olika bakgrund. Värdarna i Biskopsgården har till största delen sina rötter där och när skolvårdarna på Angeredsgymnasiet började sitt arbete den 1 april 2005 visste samtliga av de stökiga eleverna precis vem den ene av dem var och han kände också dem eller åtminstone deras äldre syskon.

De medel som används är *”kommunikation, lokal förankring, engagemang och breda kontaktnät”*. Genom att bygga relationer skaffar sig värdarna social kontroll, mandat att påverka och möjlighet att förebygga konflikter. Dessutom startas, överallt där organisationen verkar, undergrupper av juniorer som hjälper till i arbetet. De får egna svarta tröjor med organisationens emblem, erbjuds en identitet som skötsam och en förebild för andra, utbildning och sociala aktiviteter tillsammans med sina ledare på fritiden och ett nytt socialt sammanhang inom Lugna gatan. Juniorgrupperna utgör också en framtida rekryteringsbas.

Arbetsledaren i Göteborg delar sin tid mellan Biskopsgården och Angeredsgymnasiet och hjälper till med handledning och stöttning av sina anställda på plats. Arbetsledaren har också individuella uppföljningssamtal med var och en av de anställda var fjortonde dag. Därutöver samlas samtliga 19 värddar i Göteborg en gång per vecka för fortbildning i form av föreläsningar eller samtal och gruppen håller tät kontakt sinsemellan och kan stötta varandra. Efter ett rullande schema skickas de anställda på organisationens speciella utbildning, ART eller Aggression Replacement Training, som består av tre kompletterande metoder; social färdighet, ilskekontroll och moralträning.

Situationen före april 2005 och under första delen av hösten 2005

Läsåret 04/05 var 80 % av eleverna på Angeredsgymnasiet från de invandrartäta områdena i nordost och verksamhetschefen talar om stora problem; elever med ingen förankring i det svenska samhället, med ett i och för sig bra talspråk men utan färdigheter i att läsa och skriva, marginalisering och utanförskap. Efter den diagnostiska genomgången av ettor gjordes en sammanställning för Handelsprogrammets där problemen var värst, och bedömningen blev att en tredjedel av eleverna inte skulle klara sina studier.

De vuxna på skolan beskriver situationen med ord som ”oerhört turbulent”, ”vi ägde inte skolan” eller ”okontrollerade gäng”. Sådant som många nämner är den ökande andelen skolkande elever i korridorerna, omfattande skadegörelse som krossade rutor, nedrivna tak och armaturer eller utslitna slangar och vatten på golven, etniska gäng med mer eller mindre klart definierade revir i skolans olika delar, obehöriga personer i lokalerna och direkt utanför, konflikter mellan personal och elever, bråk och slagsmål mellan enstaka elever eller större gängbråk, skåpsinbrott, smällare och ständiga brandlarm, rökning inomhus och framför allt en oacceptabel ljudnivå.

Under de första tre månaderna av 2005 var den registrerade frånvaron för de fyra största programmen, Estetprogrammet, Hantverksprogrammet, Samhällsvetenskapliga programmet och Handelsprogrammet i genomsnitt 27 % och handelsklasserna ligger i topp med en frånvaro på 33 %.

Vissa av företeelserna går att ringa in i tid efter en stunds samtal eller har bara skett någon enstaka gång. Säsongen för brandlarm är exempelvis efter den obligatoriska brandövningen i september och ett par månader framåt och så har det varit ett flertal år. Men den subjektiva upplevelsen hos många av intervjupersonerna är att brandlarmen gick varje dag eller under längre tid.

Inte heller var hela skolan som var drabbad. Angeredsgymnasiet är stort till ytan, med många skilda korridoravsnitt, och i lokalerna för Riksgymnasiet, hantverksprogrammen och de estetiska programmen var det relativt lugnt. Visserligen förekom en hel del av skåpsinbrotten även här och kuratorn, som informerade drabbade om hemförsäkringen och polisanmälan vid stölder, uppskattar att hon hanterade i snitt tre till fyra sådana ärenden i veckan, men de stora bråken och de stökiga gängen fanns på annat håll.

Flera av de intervjuade berättar att de undvikit konflikter med elever eller grupper av elever som de upplevt som hotfulla eller aggressiva. Möjligen har man sagt till men sedan gått, eller också har man sett åt ett annat håll eller helt enkelt tagit en annan väg för att slippa passera.

Skolledningen och skolsekreteraren turades om att ha den röda jourtelefonen men kom oftast för sent för att stoppa något eller se vem som gjort vad. De som ryckte ut vid konflikter var framförallt de två manliga rektorerna och för det mesta inkallades också den ena eller båda de två manliga lärare som i kraft av upparbetade goda relationer har elevernas mandat att tillrättavisa, medla och lugna ner. Ingen av dessa fyra personer har upplevt de stökiga eleverna som vare sig hotfulla eller farliga. De visste vilka de var och vad de hette och beskriver snarast situationen som otroligt tröttsam med ständiga avbrott i arbetet. Frekvensen var sådan att rektorn för de nationella programmen i genomsnitt en gång varannan dag fick släppa allt för att ta hand om stökiga elever eller lösa konflikter av

olika slag, med en alltmer splittrad arbetssituation som följd, och specialpedagogen gör en likartad beskrivning av hur dörren plötsligt kunde ryckas upp av en uppskärnad kollega och han måste lämna den elev han satt med för att gripa in. När det var som värst gick 10 – 15 timmar i veckan av arbetstiden till detta och han hade svårt att hinna med sina normala arbetsuppgifter.

Enstaka av eleverna från ”korridorprogrammet” hamnade hos kuratorn för att få hjälp med olika blanketter och uttryckte då att skolan var väl inte riktigt deras grej, men det fanns inget alternativ och Angeredsgymnasiet var i alla fall närmast.

Under början av hösten 2005 och fram till den 8/11 är upphandlingen inte klar och det finns återigen inga skolvårdar på skolan. Den intervjuade personalen beskriver en rörig terminsstart, mycket liv i korridorerna och många nya, högljudda ettor som inte riktigt landat. Verksamhetschefens lista över incidenter täcker tiden oktober t.o.m. december. Det är fyra konflikter och gräl mellan lärare och elever, tre fall av slagsmål eller våld mellan par av elever, tre fall av trakasserier, två fall av hot och tre fall med elever som fyrar av smällare. Utöver dessa händelser listas nio brandlarm under hösten. De första fyra larmen ligger i direkt anslutning till brandövningen i september, samma dag och dagen efter och ytterligare fyra inträffar under oktober. Vid den sista incidenten i listan finns skolvårdarna på plats och tar hand om situationen.

En av händelserna upplevs som så allvarlig och hotfull av den drabbade läraren att den resulterar i sjukskrivning och anmäls till arbetsmiljöinspektionen. Eleven avstängs i 14 dagar.

Skyddsombudet för Lf, som har sin tjänst förlagd inom RH-delen, beskriver de handikappade elevernas ångest inför brandlarmen och deras rädsla för att inte hinna ut och en av de intervjuade eleverna beskriver larmen som tröttsamma, men i övrigt visar sig elevernas toleransnivå vara betydligt högre än personalens. Av de intervjuade eleverna, går två av flickorna idag i den tredje årskursen och; båda tycker att Angeredsgymnasiet varit en bra skola, inte värre än någon annanstans. Lite stökigt har det varit, men lätt att få kompisar och roligt med så många nationaliteter och olika människor. De fyra ettorna tycker också att de går på en bra skola. Två av dem har bytt gymnasium och jämför med sin förra skola: *”Det var lite strul längst ner i korridorerna i början, men här har det ju bara varit ett större bråk och det var innan Lugna gatan kom. Där var det fyra bråk under fyra veckor och vid två av dem kom polisen. ... Det är bara strunt med Angeredsgymnasiets dåliga rykte. Inget stämde!”*

”Det var ganska trist där, det fanns inget att göra – inga datorer – man kunde bara sitta och prata. Här finns mer att göra.”

Annars säger de nya ettorna att det är svårt att jämföra med hur det var innan. De är ju nya och under hösten har det inte varit så stor skillnad mot hur det var i grundskolan.

Lugna gatan på Angeredsgymnasiet

När skolvärdarna ska beskriva de problem de omedelbart ställdes inför nämner de ljudnivån med elever som skrek och gapade, obehöriga som vistades i korridorerna och klyftan mellan lärare och elever. De första dagarna ägnades åt att röja undan de högljudda gäng som samlades direkt innanför ingången. De beskriver hur de småpratade sig igenom korridorerna och fick en första kontakt med eleverna. Det räckte ganska bra med att be dem dämpa sig och eftersom en av dem faktiskt redan kände de flesta gick det relativt lätt och det blev fort lugnare. Samma försänkningar räckte också till för att bli av med de utomstående som fanns dels i korridorerna och dels i bilar utanför.

De tog redan från första dagen över hanteringen av konflikter och bråk av olika slag och de som tidigare tagit hand om konflikter och bråk uppger att de blev omedelbart avlastade när skolvärdarna började. Lärarna och rektorerna beskriver samma sak: *"Mycket nöjd, totalt avlastad", "Jag fick tillbaka all min tid!"*

På frågan hur de löser konflikter beskriver skolvärdarna att de direkt klipper av genom att ställa sig mellan, tar med de inblandade åt varsitt håll, är noga med att ingen skall förlora ansiktet och sparar samtal och medling till efter en stund när de inblandade lugnat ner sig. Vid konflikter mellan lärare och elev tar de helt sonika över – *"Det här tar vi hand om..."* - och tar med sig eleven därifrån. De har också stoppat en grupp som var på väg till en annan skola för att slåss. När de fick reda på planerna beordrade de dem helt enkelt att stanna på skolan: *"Ni får inte åka - ni stannar här!"* Efteråt var de inblandade tydligt lättade över att någon annan bestämt och över att de slapp åka.

När skolvärdarna efterhand fick allt bättre kontakt med enskilda individer kunde de också börja skicka dem tillbaka till undervisningen. De upptäckte att gymnastiksalen stod outnyttjad vissa pass, gick till kuratorn för att fråga hur de skulle komma åt dessa och fick förmedlat kontakt med ansvarig rektor. De tidiga morgonpassen användes till träning för oroliga elever som både behövde fysisk aktivitet för att vakna till, men också för att orka hålla sig lugna under resten av skoldagen. På övriga pass startades en inomhusturnering i fotboll för niomannalag som gav de olika gängen tillfällen att träffas och lära känna varandra. Turneringen ser skolvärdarna som en stor succé. Kommentarer från andra intervjuade är att de etniska gängen decimerades kraftigt eller *"bara försvann ... jag vet inte vart de tog vägen"*. Eller som en av eleverna i trean säger *"jag vet inte hur de gjorde, men nu umgås alla med alla..."*.

Efter uppehållet under hösten börjar skolvärdarna om på nytt med att knyta kontakter. De nya ettorna i passionsprogrammen är inte fullt lika mycket i korridorerna under lektionstid och gängen finns inte kvar på samma sätt, men det finns återigen en stor, högljudd klick elever som hänger i entrén, med en liten kärntrupp av några som egentligen aldrig lämnat sin plats. De utomstående i korridorerna och utanför skolan har tagit sig tillbaka och dessutom finns alla nya ettor att lära känna.

När det gått någon månad har det blivit lugnare, skolvärdarna har lärt känna de flesta och de startar rekryteringen till Skolgruppen. Elever lämnar in intresseanmälan, blir intervjuade och efter en vecka anslås namnen på 20 uttagna utanför skolvärdarnas rum. Det är en grupp med så stor spännvidd som möjligt: 17 olika språk och som den medlem som intervjuas

säger ”vi har alla olika umgänge”. Han beskriver hur alla vid det första mötet får ställa sig upp och presentera sig och berätta varför de sökt. Nu träffas gruppen en gång i veckan efter skoltid för utbildning eller fritidsaktiviteter och kravet är att han ska sköta sina studier, fast han tycker det är ganska svårt, och också att han ska sköta sig på fritiden och vara ett föredöme för andra. På frågan vad det betyder svarar han att då säger andra om en att ”Han går på alla lektioner, men är så grym i korridoren eller så bra på ...” Och sedan ger han förslag på olika saker fritidsaktiviteter man kan vara bra på. Han vet vad som krävs av en medlem i Skolgruppen och han känner alla i skolan. Han hälsar på alla elever med åtminstone ett hej eller en blick. De handikappade eleverna är svårast att få kontakt med, för de har alltid så bråttom, men han hälsar på några av dem också. Han tror att han själv stoppat ett par bråk och gjort nytta på så vis. Varje medlem i skolgruppen har en av skolvärdarna som kontaktperson med speciellt ansvar för att man sköter sig. Man får lämna in sitt schema och sin frånvarolista och om man strular så får man inte vara med längre.

Skolvärdarna själva turas om att föra loggbok varje dag och rapportera vad som hänt och vad de planerar en gång i veckan till verksamhetschefen. Därutöver har de skaffat sig vissa kontakter bland personalen att använda som bollplank för idéer och dessa personer pratar de med flera gånger i veckan. Under första delen av våren finns också två nyutbildade Lugna gatan värddar på skolan, som praktik innan de får egna uppdrag. Skolvärdarna på Angeredsgymnasiet fungerar som handledare, men får också viss avlastning.

På frågan om vad som är det viktigaste de åstadkommit, svarar de två skolvärdarna dels den förbättrade miljön. Målet är ju trygghet för eleverna i skolan och utanför. Dels att de har elevernas förtroende. Det gäller att passa sig för väktarrollen. Den är den generella känslan hos eleverna att det finns någon som stöttar dem (även om de strular och skolvärdarna måste tillrättavisa eller prata förstånd med dem), som ger fullt mandat styra elevgruppen mot en bättre psykosocial arbetsmiljö i skolan.

Just nu pågår anmälningen till en ny fotbollsturnering där personalen är inbjuden att delta och inför hösten planerar skolvärdarna att ta med några lärare i skolgruppen. Deras arbetsledare bedömer att det nu återstår högst ett femtontal elever att vinna över, men att det nog kommer att lyckas på sikt.

Elevernas synpunkter

Elevrådet har sitt rum vägg i vägg med skolvärdarna i entrén men samarbetet begränsar sig till planering av studentbalen och det nya uppehållsrummet; båggedera sådant som kräver skolvärdarnas närvaro.

Av de sex intervjuade eleverna är alla utom en mer än positiva till Lugna gatan värdarna och denna sista person hade, trots att hon tillbringat större delen av hösten i entrén och inte gått på lektionerna, först efter nyår fattat att värdarna inte var elever. Hon frågade en kompis varför det var så många som hade likadana kläder. Nu går hon på sina lektioner igen och vet inte så mycket om skolvärdarna för hon umgås inte med dem. Hon har aldrig upplevt att det varit speciellt bråkigt eller oroligt.

Följande kommentarer får representera elevernas synpunkter på och erfarenheter av Lugna gatan och kommer från de övriga fem intervjuerna, ett par citat som kuratorn noterat och slutligen ett brev till verksamhetschefen:

- *Efter maten skickar de in alla på lektionerna*
- *Varje gång det händer något är de på plats*
- *De går runt i korridorerna*
- *De vet vad som är rätt och fel och det går inte att ljuga för de vet när man ljuger. De kan känna igen det*
- *Lugna gatan värdarna behandlar alla lika. Det gör ingen skillnad om man känner dem lite grann. De är helt rättvisa och man kan lita på dem.*
- *Man har respekt för dem. Det känns som det var någon i familjen*
- *Om man går över gränsen är de vuxna, men annars är de ungdomar*
- *De ställer upp och de kan vara vänner*
- *Man får sitta i deras rum och låna deras dator om det behövs för den funkar alltid*
- *De kan förklara bättre så att lärare förstår*
- *De är bra på att se om någon behöver hjälp eller är ledsen och kommer genast och frågar om man vill prata*
- *De är mittemellan. Men kanske mest personal för de har ju nycklar. Samtidigt umgås de ju mest med ungdomar.*
- *Jag pratar inte så mycket med dem, men de är justa.*
- *Jag ser upp till dem. Jag vet att de också varit busiga, men nu är de förebilder för mig. Jag kan också jobba med ungdomar. De är justa och de pratar som vi gör*
- *Jag ser upp till dem för de är de första vuxna förebilder jag har haft och de enda vuxna jag litar på till 100 %.*
- *Man kan prata med dem både som skolvärdar och som kuratorer*

De tre ettor som intervjuas tillsammans hade gärna velat vara med i Skolgruppen, men missade ansökningstiden och de tänker definitivt försöka nästa år när det blir lediga platser.

Personalens synpunkter

Samtliga av de intervjuade i personalen säger att det blivit bättre, lugnare och mindre stök. Omdömena om Lugna gatan sträcker sig från lovord som *"Jag är helt nöjd – mycket bra"*, *"Otroligt skönt när de kom tillbaka!"*, *"Sådant upplever vi inte nu"* till *"Visst har det blivit lugnare, men..."* varpå följer en uppräknning av sådant som kunde vara bättre:

- Skadegörelsen har inte upphört helt. Det förekommer krossade rutor och på sen eftermiddag uppställda lås och folk försöker komma in efter skoltid.
- Det är fortfarande elever som, när inte skolvårdarna är där, gapar tvärsöver hela matsalen och lämnar sina brickor och vissa dagar är det fruktansvärt. Till en del beror det på ojämn beläggning i matsalen när 600 elever en av dagarna ska dela på 225 platser under 60 minuter och alla måste köa också när de ska ut.
- Alla skolkande elever är inte tillbaka i klassrummen och närvaron är fortfarande låg i vissa av klasserna.
- Framför allt irriterar man sig på att det fortfarande finns en klick i entrén och att skolvårdarna sitter och pratar med denna återstående rest av "korridorprogrammet" när de borde vara på helt andra ställen och hålla ordning.

Många medger att efter tillsägelse har skolvårdarna oftare rört sig runt i hela skolan och de kan ju inte vara överallt hela tiden.

Lokalvårdarna beskriver hur det tidigare kunde kännas osäkert längst ner i korridorerna, men så är det inte nu. *"... man tänker inte så längre...det har inte hänt på jättelänge..."* och om de klagar så kommer skolvårdarna med en gång.

Skolmatsalspersonalen säger att det värsta gänget på en fyra - fem elever har Lugna gatan fått bukt med, de uppför sig väl nu, och när skolvårdarna väl är i matsalen uppför sig alla. Det är inga bråk längre men, som den ene av de två manliga lärarna säger, *"efterhand har man vant sig vid lugnet och nu kan jag se att det finns lite brister"*.

I början ställde sig många i personalen lätt avvaktande - *"De såg ut och pratade precis som dem de skulle ta hand om"* - och vissa är fortfarande osäkra på vad skolvårdarna har för roll egentligen. Vid starten fick de presentera sig och sin verksamhet på ett personalmöte men flera av de intervjuade säger att de aldrig fått någon information. Någon tror att den lugnare situationen nu kan bero på att de nya Passionseleverna inte riktigt har samma dåliga förkunskaper som tidigare årgångar och att undervisningen sker i mindre grupper. En annan teori är att ett större polisingripande kan ha resulterat i att de mest störande eleverna försvunnit.

Skolvårdarna är definitivt personal, men flera betraktar dem som personal underordnade dem själva, och klagar över att de inte alltid omedelbart gör just det man ber dem om utan ibland löser problem på ett helt annat sätt. Däremot säger alla att om man slår larm så kommer skolvårdarna genast om de bara kan. Oftast gäller det att prata med elever och fungera som mellanhand mellan elever och personal.

Ingen av lokalvårdarna, tillsynsmannen, skolmatsalspersonalen eller två skyddsombuden känner till Skolgruppen och den enda av Lugna gatans aktiviteter några av dem hört om är fotbollsturneringen förra våren. En av lokalvårdarna har sett vissa anslag och säger att det nog finns fler aktiviteter. Ingen har heller lagt märke till Lugna gatans informationspärm som står i personalrummets bokhylla.

Rektorn för de nationella programmen medger att informationen kunde ha varit mer strukturerad. Speciellt efter att skolvärdarna kom tillbaka i november. Det fanns ny personal på plats och under en orolig hösttermin var det många som hunnit glömma. Han fick tidigt tre olika klagomål från lärare om att Lugna gatan värdarna inte kommit fast lärarna bett om hjälp. Han tog då med skolvärdarna till de arbetslag han ansvarar för. De fick förklara hur de arbetar och att de måste ha mandat att själva prioritera om saker händer samtidigt. Efter det har han inte hört några klagomål. Den andra rektorn har gjort samma sak i sina arbetslag för de programförberedande grupperna.

Flera av de intervjuade ger konkreta exempel på hjälp i sitt arbete som skolvärdarna bistått med. De har:

- Tagit hand om elever som bråkat och stört i klassrummet
- Tagit hand om klasser eller vaktat prov när läraren varit tillfälligt sjuk och ingen vikarie funnits
- Förmedlat kontakt mellan kuratorn och några av de mer utåtriktade eleverna som helt klart behöver hjälp
- Löst problem med mobbning
- Följt med och stöttat elev vid allvarligt samtal med rektor och sträng förälder
- Tagit reda på vad som felas vid misstanke om att en elev behöver hjälp och sedan förmedlat kontakt med personal som kan hjälpa

Angeredspolisens synpunkter

Förutom en presentation när skolvärdarna började har Angeredspolisen ingen kontakt med Lugna gatan på Angeredsgymnasiet. Alla tre poliserna uttrycker respekt för värdarnas arbete och svåra uppdrag som de beskriver som en balansgång med en fot i vardera vuxenvärlden och i de ungdomsgrupper de arbetar med. De beskriver Lugna gatans kompetens som något de själva aldrig kan få tillgång till även om de arbetat länge i området.

Chefen på Angeredspolisen träffar regelbundet gymnasiets verksamhetschef för att stämma av. Han har inte någon bra statistik att lämna ut men han har rätt bra överblick över det mesta som händer i området och hans uppfattning är att situationen på skolan blivit bättre. Han tror inte att ett enstaka polisingripande skulle ha inverkat vare sig åt det ena eller andra hållet även om det var flera som togs in samtidigt. Angeredspolisen frihetsberövar ca 600 personer varje år och 250-300 av dessa är ungdomar. I de flesta fall får skolan aldrig reda på vad som hänt. Om Lugna gatan har han bara hört positiva kommentarer.

Centralt i Göteborg har Lugna gatans administrativa chef och värdarnas arbetsledare deltagit i samverkansmöten inom Ung och Trygg Göteborg inklusive organisationen med 80 speciella ungdomspoliser. Den allmänna inställningen är att Lugna gatan gör en god brottsförebyggande insats och man är positivt inställd till organisationens verksamhet och ett samarbete på central nivå.

Sammanfattning och slutsatser

De intervjuade personernas beskrivningar av situationen på Angeredsgymnasiet i dagsläget och situationen tidigare skiljer sig betydligt. Både den psykosociala och den fysiska arbetsmiljön på skolan är bättre, med färre och mindre allvarliga konflikter och bättre kontakt mellan elever och elevgrupper, färre skolkande elever i korridorerna, mindre nedskräpning och skadegörelse och en betydligt lägre ljudnivå.

Det arbete som de två skolvärdarna gjort på Angeredsgymnasiet har haft en förebyggande effekt och arbetsituationen för dem som tidigare tog hand om akuta situationer förbättrats radikalt. Frekvensen av tillbud har minskat. I listan över incidenter under november december 2005 har t.ex. rektorn för de nationella programmen handlagt fyra olika ärenden vilket ska jämföras med de akuta uttryckningar han tidigare gjorde i genomsnitt varannan dag.

Personalen och framför allt eleverna uttrycker sin uppskattning över Lugna gatan värdarnas roll som länk mellan vuxna och ungdomar och eleverna är de verkliga vinnarna. De har fått kanaler till kommunikation som de inte haft tidigare och helt andra möjligheter att hävda sina intressen eller föra sin talan. Också de elever som tidigare stått i motsättning till de vuxna på skolan, och inte klarat att leva upp till ställda krav, upplever nu de har nu har någon att gå till som de kan lita på - för stöttning och hjälp eller bara för att bli lyssnade på. Utan skolvärdarnas kompetens i form av kontakter med, kännedom om och egna erfarenheter av ungdomsnätverk i området hade inget av detta varit möjligt.

Även om effekterna av Lugna gatans verksamhet hittills varit goda finns punkter för förbättring:

Informationen till skolans personal har inte fungerat fullt ut och i grunden är det missförstånd och bristande kunskap om arbetsätt och metoder som gör att man inte ser eller helt kan uppskatta skolvärdarnas arbete. Också om rollfördelningen och vilket som egentligen är uppdraget finns oklarheter.

Det de intervjuade eleverna ser som positivt – att skolvärdarna talar samma språk, ser ut som de själva fast de är vuxna och ställer upp på dem samtidigt som de också talar tillrätta eller ställer krav – är sådant som delar av den intervjuade personalen betraktar med viss misstänksamhet. Medan skolvärdarna helst stoppar och förebygger oegentligheter genom goda relationer och kontakter har de många av de övriga vuxna kravet att finna en ansvarig att ställa till svars.

Det finns fortfarande en mindre grupp elever som inte kunnat påverkas i positiv riktning och arbetet med att vinna dessas förtroende innebär antagligen en mer långsiktig process och betydande beslutsamhet och envishet från skolvärdarnas sida.

De relationer skolvärdarna bygger upp gäller elever i första hand och även om det är så det bör förbli, finns ingen motsättning i att skapa ytterligare kontaktpunkter med skolans personal i mån av tid, så att inte nya missförstånd och oklarheter ska uppstå.

Anlitade hemsidor

www.lugnagatan.org
www.fryshuset.se
www.goteborg.se
www.biskopsgarden.goteborg.se
www.educ.goteborg.se

Diariet förda handlingar

Protokoll LSG, Angeredsgymnasiet	2005-03-09
Överenskommelse till samverkan kring projektet Lugna gatan, Angeredsgymnasiet/KFUM Fryshuset	2005-03-14
Förhandlingsprotokoll MBL § 38, Utbildningsförvaltningen	2005-03-23
Protokoll LSG, Angeredsgymnasiet	2005-05-12
Protokoll FSG Utbildningsförvaltningen	2005-06-13
Förhandlingsprotokoll § 14, Stadskansliet	2005-06-23
Protokoll FSG Utbildningsförvaltningen	2005-06-23
Anbudsinbjudan, kravspecifikation samt anbudsformulär, Upphandling skolvårdar. Utbildningsförvaltningen	2005-08-09
Anbud KFUM Söder Fryshuset, Lugna gatan	
Tjänsteutlåtande Nr 2005-79 Göteborgs Stad Utbildning	2005-09-26
Förhandlingsprotokoll MBL § 38, Utbildningsförvaltningen	2005-10-03
Förhandlingsprotokoll MBL §38,Utbildningsförvaltningen	2005-10-17
Protokollsutdrag, Utbildningsnämnden, § 178	2005-10-25
Tilldelningsbeslut (enligt LOU 1 kap 28§) avseende upphandling av skolvårdar, Göteborgs Stad Utbildning	2005-10-25
Ramavtal mellan Göteborgs Stad Utbildning/Stiftelsen KFUM Söder Fryshuset	2005-11-03
Skrivelse från SKTF och Kommunal (odaterad, datum avser ankomststämpel)	2005-12-23